

Jõuluilmaunistus täitus jaanipäeva eel!

Parajat külma ja lund, nagu ilmataat pakkus sel teisipäeval, loode-takse ikka jõulude eel, aga jaanipäevaks tahaks kuiva ning sooja ilma.

Ilm on see, mis suviste pidude õnnestumist mõjutanud aastasadu. Täpselt 105 aasta eest kirjutati Päevalehes järgmist.

“Jaani laupäeva õhtut võib küll ilutsemise ööks nimetada. Kui 23. juunil peale lõunat taevaskõrgelt pilve läks, vaatasivad mitmed murelikult taeva poole, sest sadu võib ju ilusa õhtu ära rikkuda.

Sellest küljest põrkavad tihedalt linnalaste ja maameeste kasid kokku, sest viimased ootasivad pikisilmi vihma. Kuid suurt sadu ei tulnud, lõi parajaste tolmu kinni. Raudteejaamade peal oli õhtul tungimine. Iga mees püüdis ometi tühekski päevaks linnast välja rutata, et suutäis värsket õhku maal haljal murul napsata. /.../

Kõige rohkem voolas rahvast Kadrioru kokku. Hakati jaanitulesid põlema panema. Meri oli paatidega nagu veenuppudega kaetud, paatide pealt helkisivad tuled ja mööda peegli-vaikset veepinda lagunes Jaa-

Sellist vaatepilti pole Eestis varem ette tulnud, et 17. juunil langeb laia lund.

ni öö mahe laul laiali. /.../ Kord oli rahva hulgas ilus.”

Vene – Jaapani sõjast ja revolutsioonilistest sündmustest oli möödas juba mitu aastat ning elu hakkas normaalseks muutuma. 1905. aasta jaanipäeva kohta ilmus vaid teade Tallinnast, “üleüldisest tööliste jaanipäeva lõbukäigust Nõmme metsa”.

Järgmisel, 1906. aastal oli ka Lätimaal depressioon: “Jaanipäeva pühitseti tänavu nii va-

gusalt kui kunagi enne. Mitte ühte laulu, mitte ühte püssipauku keskkösel. Vaid mõnes kohas vilksatas kurvalt jaanitulekene.”

Elu hakkas jumet võtma

Eestimaal aga hakkas elu juba jumet saama – Kambja kandis Saare talus oli jaanisimman, kus “pärast õllevõtmist ja jändamist järgnes taplemine”. Ilmaolud polnud olulised.

Muide, mitte ainult taplemisi, vaid ka päris tapmisi juhtus vahel nende pühade aegu – 1914. aasta jaanipäeval lasti Põlva kortsis kaks pidulist revolvrst surnuks.

“Kadunukesi” tuli jaanide aegu ette ka hilisematel aastatel. 1934 ilmus Postimehes lugu pealkirjaga “230 inimest kadus Taevaskoja metsa”. Edasi kirjutati: “Ebasoodne ilmastik rikkus jaanipäeva väljasõidud. Raudtee-

valitsuse poolt korraldatud huvirongid Taevaskotta ja Elvasse jäid külma ja vihmase ilma tõttu võrdlemisi rahvakehvaks. Hommikul sõitis Taevaskotta 395 inimest, tagasi vaid 165.” Mis “kadunukestest” edasi sai, polnud juttu. Jäid sõnajalaõit otsima?

Jaanid ja kaupmehed

Tänapäeval on pühad, ilm ja kaubandus väga tihedalt seotud. Külma jaaniga langeb õlle läbimüük, kahaneb piduliste hulk. Ainult kahel aastal – 1998 ja 1999 – sooviti, ilmselt esimest korda jaanipühade ajaloo, tublit portsu vihma just tuletatamise ajal.

Ja seekord mitte tulekahju-de kartuses, vaid lausa isikliku kasusaamise eesmärgil! Mäletatavasti laskis üks firma käiku meteoroloogilise reklaami – kui 23. juunil kella 18 ja 22 vahel sajab Tõraveres ja Harkus üle 6 mm vihma, saavad õigel ajal elektroonikat ostnud oma raha tagasi.

Määratud ajaks oli sademetenõus vaid 1,7 mm vett Harkus ning 2,1 mm Tõraveres. Korralik sahmakas, aga mitte selline, nagu paljud lootsid.